

CRÒNICA

COSMA PARPAL I MARQUÉS

Nascut a Mahó el dia 8 de març de 1878, morí a Barcelona el dia 7 de març de 1923. Era catedràtic de Psicologia de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona i membre de la R. Acadèmia de Bones Lletres i d'altres corporacions. Una part molt considerable de la seva gran activitat fou dedicada a les investigacions històriques i a estudis d'Història de la Literatura espanyola, deixant en ambdues direccions valuosos treballs. Dirigí, juntament amb el catedràtic doctor Lluís Segalà, la *Biblioteca de Autores griegos y latinos*, que edità l'Acadèmia Calasància i que fou la primera que publicà, junt amb el text original grec o llatí, traduccions en totes les llengües parlades a la península ibèrica.

De la seva activitat filosòfica en donen prova les següents publicacions: *El deber de obediencia según Santo Tomás de Aquino*, 1898; *Las ideas de gobierno sustentadas por Santo Tomás de Aquino apoyan el regionalismo*, 1899; *Antecedentes de la Escuela filosófica catalana del siglo XIX*, 1914; *Santa Teresa de Jesús ante la Psicología*, 1915; *La pereza en los niños*, 1916; *La vocación*, 1917; *Análisis de la educación moral del hombre, según un manuscrito de Martí d'Eixelà*, 1920; *El feminismo de Santa Teresa de Jesús*, 1921; *La Psicología del Padre Suárez*, 1922.

Devot entusiasta del filòsof Dr. Xavier Llorens i Barba, fou un dels col·laboradors de la publicació de les *Lecciones de Filosofía*, feta per la Facultat de Filosofia i Lletres de Barcelona; i a més treballà durant molt de temps en la biografia de l'esmentat mestre, la qual, molt avançada, ha deixat inèdita.

JOSEP BLANC I BENET

Fill de Barcelona (1856-1923). Ultra els estudis de la seva professió de metge, fou el Dr. Blanc i Benet home molt versat en les qüestions de Filosofia, per les quals —seguint una gloriosa tradició dels metges peninsulars, malhauradament extingida— sentia veritable gust. En aquesta seva posició de metge, doblat de filòsof, tractà amb singular competència un seguit de qüestions de Psico-fisiologia aplicades especialment a la Moral. Responent a aquesta direcció, cal esmentar, entre les seves obres, les següents publicacions: *La fuerza del hábito, resorte de la humana perfectibilidad*; *La coeducación de los sexos*; *Balance higiénico de los modernos sistemas de moral*; *La moral de la joven*; *La moderación de la libidine*; *Un comentario médico al No matarás*, i *La precocidad infantil*. Era membre de la R. Acadèmia de Medicina de Barcelona i d'altres corporacions científiques.

DISCURSOS I CONFERÈNCIES

ESCOLES DE VILAJOANA. — El dia 5 de març d'enguany, el Sr. Bordoy-Torrents donava a les Escoles de Vilajoana de Vallvidrera una conferència sobre *El concepte de filosofia en la cultura catalana actual*, la qual fou íntegrament publicada en *Quaderns d'Estudi* fascicle de gener-març del mateix any. El punt capital d'aquesta conferència i així com síntesi d'ella és que la filosofia propiament dita exigeix en l'home una màxima elevació i una màxima energia mental. Si l'ambient social els és favorable emmenen vers abstraccions tan altes i delicades com les que constitueixen el corpus filosòfic de Platò, d'Aristòtil, de Sant Tomàs, que s'ens ofereix alhora amb un fort rigorisme científic basat en consideracions i raonaments eternals: però si l'ambient social no els és favorable davallen i es desvien de l'objectiu que els és propi passant dels punts més centrals i transcendents de l'univers a l'ordre corpori i perifèric de les coses confont-se ben sovint amb altres disciplines científiques inferiors a la filosofia. Entorn d'aquesta ideologia exposa el conferenciant l'història de la filosofia a les terres occidentals i particularment a Catalunya; es detura d'una manera principal en l'època del Renaixement remarcant com la ment humana hi passava de l'ordre més abstracte al més concret i plàstic confont la decadència escolàstica amb l'època d'or d'aquesta i exposa a grans línies el que és la Neoescolàstica i la seva puixança hodierna evocant la figura del nostre Cardenal Boxadors i la seva actuació capital en el renaixement del tomisme.

INSTITUT FRANÇAIS DE BARCELONE. — El dia 26 d'abril d'enguany Mr. G. Dwelshauvers donà una conferència sobre Felix Ravaisson-Mollien insistint en primer terme sobre la tasca d'aquell filòsof en l'espiritualisme contemporani. Ell ha d'ésser considerat així com un precursor del moviment aristotèlic que s'és manifestat des de les darreries del XIX^{en} segle rebent la impulsió de les grans escoles de filosofia catòlica i essent aprovat i recomanat pels Pontífics, des de Lleó XIIIe. El sòlid estudi de Ravaisson sobre la Metafísica d'Aristòtil data dels anys 1837 (I vol.) a 1876 (II vol.). Ultra la influència d'Aristòtil hom troba en Ravaisson la síntesi de tendències degudes als estoics, als neoplatònics, als Pares de l'Església i, entre els moderns, a Descartes, a Leibniz, i sobretot a Bossuet, així com als metges vitalistes. El seu pensament és d'un alt espiritualisme.

El prof. Dwelshauvers va insistir sobre els punts següents: l'oposició de Ravaisson al racionalisme dels eclèctics i la seva defensa de l'espiritualisme integral; la importància de l'acte de l'esperit en la vida mental i l'originalitat dels mètodes del gran pensador qui, en qualques indrets com és ara en la conclusió del cèlebre *Rapport* de 1867, estudia l'acte de l'esperit pel mètode reflexiu i fa de fixar-ne, per l'interior, les lluminoses derivacions, i d'altra banda fa d'analitzar una llei precisa, la llei de l'*habitud* que permet descobrir el punt de contacte de l'espiritual i de l'automàtic; la tèsi sobre l'*habitud* (1838) és alhora una concepció metafísica i una reflexió sobre la vida i sobre la consciència; la influència d'Aristòtil hi esclareix els treballs dels biòlegs del XVIII^{en} i del començament del XIX^{en} segle.

Finalment, Ravaisson, fins en el seu *Testament Filosòfic* (1901) s'ha preocupat dels problemes morals i religiosos. Bo i cercant una concepció personal d'aquests problemes, mai ell no s'allunya dels principis de l'espiritualisme catòlic.

REIAL ACADEMIA DE BONES LLETRES: ORIENTACIONS I RECERQUES SOBRE LA PSICOLOGIA DEL POBLE CATALÀ. — El professor Sr. Carreras i Artau hi dissertà sobre el susdit tema el dia 30 de maig de 1923. Donà una idea de la Psicologia dels pobles i dels problemes característics d'aquesta disciplina. Sostingué que la psicologia completa d'un poble de cultura, com és el poble català, ha d'encloreure dues parts: l'estudi de les seves manifestacions reflexives, és a dir del seu pensament doctrinal, i a més l'estudi de les produccions espontànies. Deixant de banda la primera part, es detingué el dissertant a exposar les fonts espontànies de la Psicologia del poble català, dedicant preferent atenció a aquelles que ofereixen un caràcter més primitiu i que precisament han estat les menys explorades, il·lustrant les seves asseveracions amb nombroses i escollides dades. A aquest efecte, tractà de les formes tradicionals de les idees i sentiments més primitius, i especialment dels gestos i les actituds; ponderà l'importància psicològica de les biografies dels subjectes folklòrics; estudià els factors tradicionals de l'esperit local a Catalunya, i acabà fent indicacions sobre les característiques mentals de les viles, de les comarques i de tot el poble català.

CURSOS MONOGRÀFICS D'ALTS ESTUDIS I D'INTERCANVI. — Els dies 3 a 9 de novembre d'enguany Mr. H. Delacroix, Professor de Psicologia general a la Sorbona, donava davant un públic escollit i nombrós sis conferències sobre la psicologia del llenguatge.

Només fent-ne una exposició llarga i detallada seria possible donar a comprendre la gran riquesa de fets i d'informació enclosa en les lliçons de Mr. Delacroix. Ell ha donat nombrosos exemples, trobat importants qüestions de lingüística i de psicologia escometent-les amb crítica i mètode i tractant-les amb força seriositat i solidesa.

Molt al corrent dels treballs hodierns, Mr. Delacroix ha sabut palesar llurs resultats, cercant a tothora l'explicació psicològica i remarcant la importància de l'activitat mental. D'aquesta manera ell s'es posat enfront de les escoles que reduïen aquella a una resultant d'accions d'ordre mecànic o d'influències degudes a l'estat social. Ell ha insistit sobre el paper que desempenya la intel·ligència, la raó, en la formació del llenguatge i demostrat que no existeix aquest en els animals en el sentit amb què l'apliquem a l'home.

Sostingut per aquests principis essencials Mr. Delacroix ha anat estudiant els problemes següents: les relacions de la lingüística i de la psicologia; les condicions psicològiques del llenguatge (expressió de les emocions, vida social, constitució de la intel·ligència humana); els elements constitutius d'una llengua (formes i funcions) amb les condicions psicològiques que són fonamentals al llenguatge; les transmutances que sofreix una llengua i llurs diferents causes; el llenguatge de l'infant amb els fenòmens d'iniciativa i aquells d'imitació, com també els instints, les habituds i l'activitat intel·lectual que el dominen; el funcionament del llenguatge en l'adult, automatisme i pensament; les relacions del sentiment i el llenguatge i les del pensament en l'expressió; el paper de les relacions infinitament complexes que constitueixen la vida mental, en el llenguatge.

Aquests problemes no han pas estat exposats per Mr. Delacroix d'una manera abstracta, sinó a través de fets i d'exemples i alhora mitjançant l'explicació i la crítica de teories extraordinàriament interessants.

UNIVERSITAT DE BARCELONA: EL CONCEPTE DE L'ÈTICA I DEL DRET EN KANT. — El professor Tomàs Carreras i Artau, durant el curs de 1922-23 i en el seminari de la seva càtedra d'Ètica de l'Universitat de Barcelona, provocà expressament l'interès pels problemes de Filosofia del Dret, dedicant personalment la seva atenció al problema de les relacions entre la Moral i el Dret, que va estudiar en la seva gènesi i desenrotllament. Per altra banda, el mateix professor en diverses sessions estudià l'Ètica kantiana, mitjançant la lectura crítica de textos escollits dels *Fonaments metafísics dels costums* i de la *Crítica de la raó pràctica*. Com a complement de tots aquests estudis, dedicà una sessió especial (30 de maig de 1923) a estudiar el problema de les relacions entre la Moral i el Dret en Kant, comentant a aquest efecte els passatges pertinents dels *Principis metafísics del Dret* i exposant l'abast de la fórmula kantiana en la triple esfera moral, jurídica i política. Donà també una idea de les solucions post-kantianes referents a l'esmentat problema.

INTRODUCCIÓ A LA FILOSOFIA: FILOSOFIA GENERAL (V curs) pel prof. Dr. Joaquim Xirau Palau.

En aquests cursos es proposa el professor Xirau completar deficiències de l'actual organització oficial dels estudis filosòfics. Ve donant-los fa cinc anys amb un creixent èxit. En ells es planegen els problemes més generals de la Filosofia que són al mateix temps els més decisius. Un selecte número d'alumnes, que no baixa mai d'una dotzena ni puja mai de vint, forma el seu auditori.

El present curs és continuació dels temes tractats en l'anterior. Dues qüestions fonamentals s'ens posen decisives per a la Filosofia; de llur solució depèn l'existència d'aquesta com a ciència independent. El fenomen que d'una manera àmplia — i poc precisa, però suficient per al cas — podríem dir-ne *positivisme* els planeja amb tota llur aguda precisió. Responen doncs a una doble modalitat de la ment europea en la segona meitat del passat segle. En dues afirmacions cabdals, diu el professor, podria ésser formulada d'una manera esquemàtica, però precisa: 1.ª La Filosofia tota depèn d'una manera absoluta de la Psicologia: Lògica, Ètica i Estètica, Natura i Esperit, Ciència, Moral i Religió, depenen d'aquesta disciplina concreta. Segons siguin els resultats d'aquesta així seran les solucions d'aquelles. 2.ª La Psicologia és totalment Biologia. La Cultura tota depèn, doncs, de les investigacions d'una disciplina particular: la Fisiologia. Queda per tant suprimida la Filosofia com a tal. Filosofia és Psicologia; Psicologia és Biologia, és a dir, en aquest moment Fisiologia.

Tals són els problemes posats a discussió en el present curs. Fàcilment es comprendre que en ells va implícita gairebé tota la Filosofia. En el curs de les investigacions sortiran al pas les qüestions més decisives. Referides a aquests problemes fonamentals serà precis examinar amb tot detall les qüestions actuals — i eternes — de la Filosofia de l'esperit.

Les explicacions d'aquest curs, junt amb les del passat i algunes dels anteriors es publicaran al final en un llibre que podrà servir d'introducció general als estudis filosòfics.

TREBALLS DEL LABORATORI DE PSICOLOGIA DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA. — Aquest Laboratori la direcció del qual ha estat encarregada al senyor

G. Dwelshauvers, ha adreçat la seva activitat vers dues tasques principals, la recerca científica i l'aplicació pedagògica.

Aquí parlarem només de la primera, única que ens interessa sota el punt de mira filosòfic.

El propòsit del Prof. Dwelshauvers en organitzar el Laboratori ha estat dedicar-se principalment a l'estudi de les funcions inconscients de la vida mental que ell havia ja estudiades en dues de les seves obres (1). Ara bé, ell s'és trobat aquí amb quelques investigacions de l'Escola de Barcelona, entre altres, dels Drs. Turró i A. Pi Suñer. Hi ha, doncs, un paral·lelisme entre les direccions fisiològiques d'aquests biologists i els treballs del Laboratori de Psicologia.

Lo nou del Laboratori de Psicologia és la investigació experimental de les funcions psicològiques inconscients. Fins ara aquest estudi havia estat fet ja servint-se dels mètodes patològics ja mitjançant els procediments de la psicoanàlisi (Pierre Janet, Sidis, Morton Prince, Freud, etc.) El Prof. Dwelshauvers estudia l'inconscient *normal* aplicant-hi els *mètodes experimentals* acreditats ja en els laboratoris de psicologia com també la *inscripció objectiva* dels moviments els quals passen desapercebuts al subjecte i acompanyen quelques fenòmens de consciència.

Entre els resultats d'aquests treballs ens comunica el senyor Dwelshauvers la descoberta del *reflexe gràfic* moviment inconscient i fàcil de registrar que acompanya la imatge mental, perceptiva o representativa, de cos en moviment. Els primers resultats han estat exposats detalladament pel professor Dwelshauvers (octubre 1923) a la *Societat de Biologia de Barcelona* i, abreujadament, al *Congrés de Psicologia* d'Oxford (juliol 1923). Ells seran també esgranats en un estudi que apareixerà a fi d'enguany en el *Journal de Psychologie*.

Entre els altres treballs relatius a la *imatge mental* que ha estat sotmesa a una munió de recerques, cal esmentar les experiències fetes segons els procediments de Ribot i de Binet, les quals han palesat, per als catalans, una forta preponderància de la imatge visual, com també qüestionaris sobre la representació visual, auditiva, tàctil, etc.: finalment, l'estudi objectiu de la influència de l'*actitud motriu* sobre l'aparició de la imatge mental.

L'*Année Psychologique* d'enguany publicarà d'altres recerques ben nombroses fetes també al Laboratori de Barcelona sobre l'*arquitectura de la memòria*.

D'altres treballs han estat encara realitzats, per exemple, sobre l'*apreciació de les durades curtes i la introspecció*; sobre l'*apreciació subconscient del temps*; sobre els *moviments successius i simultanis*; sobre l'*automatisme i l'atenció*, etc.

Les experiències que enguany es troben en curs es refereixen: a) Al reflexe gràfic i a l'estudi de la imatge del moviment. b) A les zones motrius en els moviments successius ràpids: c) A l'atenció espontània (amb el Dr. Cardó): d) A la influència de l'atmosfera sobre l'activitat mental: e) A l'educació del llenguatge (amb monsieur J. J. A. Bertrand).

(1) *La Synthèse Mentale*, Paris, F. Alcan 1908 i *L'Inconscient*, Paris, Flammarion, 1916.

REVISTES

RESEÑA ECLESIASTICA: (Gener, març, juliol i setembre). *L'opuscule de sant Tomàs «De Unitate intellectus»*, per J. Tusquets i Terrats. Estudi seriós, en col·laboració amb F. Van Steenberghen, d'aquest interessant opuscle de l'Angèlic. Fins ara han publicat la crítica general del text.

ESTUDIS FRANCISCANS. — *L'Encíclica «Studiorum Duc m»* pel P. Miquel d'Esplugues (fasc. de juliol i següents).

Esplèndid estudi que hom pot extractar difícilment. Per això preferim posar-ne aquí el següent resum o sumari:

Publicació de l'Encíclica «Studiorum Ducem» amb motiu del VI Centenari de la canonització de Sant Tomàs. — L'Encíclica és una afinada síntesi dels principals factors del Doctorat de Sant Tomàs, Príncep de la doctrina cristiana, l'obra del qual es solidaritza amb el pensament de la Iglésia. — Causes d'aquesta solidarització. — La principal és deguda als genuïns representants del Magisteri eclesiàstic. — Gairebé tot l'ideari de Sant Tomàs ha passat a ésser el pensament de la Iglésia. — El present treball escateix una tant extraoordinària convergència bo i comentant l'Encíclica. — La Renaixença tomista és una important segmentació de l'Imperialisme catòlic que es renovella per tot l'Univers. (Juliol, 1923, pàg. 5-8.)

L'Autor de les dues Summes. — Son dues obres representatives d'un abast universal de cultura i enciclopèdiques del pensament diví revelat als homes i del pensament humà. — Genial glossador de la Bíblia, d'Aristòtil, i del Mestre de les Sentències. — Potència analítica i sintètica en les glosses d'aquests llibres. — Les Summes però, són la representació genuïna de la mentalitat del Sant. — Supremàcia de les dues obres: la «Teològica» dins el cercle de la Iglesia, la «ad gentiles» en el seu extrarradi. — Noblesa intel·lectual i atàvica del Doctor Angèlic. (Agost 1923, p. 8-88.)

Versemblants llegendes a l'entorn de l'Heroi de la Ciència. — Filosofia de la llegenda. — Escientesa del nom *Tomàs*. — L'Angel de la Castedat. — Circumstàncies que condicionaren la seva formació cultural. — Albert el Gran el Mestre de Sant Tomàs. — Sant Tomàs a Montecasino, Nàpols, Colònia i París. — L'Europa d'aleshores. — Sant Tomàs mestre en la Sorbona. — A Roma. — El frare predicador. — Trets característics de l'ideari de Sant Tomàs: a) Transcendentalisme de l'ideari tomístic. b) Conservador de tò i dels mètodes. c) En conjunt és una síntesi perfecta. d) La metafísica i determinada metafísica factor predominant. e) També tendeix, molt assenyadament, però, al dogmatisme. f) Es el més cristianament optimista dels doctors. (Setembre 1923, pp. 101-108.)

La Iglesia Catòlica. — Aspectes de la síntesi de la Iglésia i Sant Tomàs. — Sant Tomàs: a) En l'ària de la revelació. b) Quant a sa constitució i als elements que la integren. c) Com a resum essencial de tota civilització. — Sant Tomàs dins la Iglesia. — El *Doctor Doctorum* de la Roma cristiana. — L'Imperialisme romà; punt àlgid en la tretzena centúria. — L'hora del Doctor Angèlic. — La seva glòria és l'haver estructurat científicament l'organisme i la doctrina plena de la Iglésia. — El Doctor representatiu de les Escoles, reflectint el sentit transcendental del Cris-

tianisme i el positivista de la Romanitat. — El triomf de l'Angèlic, és deu a haver-se compenetrat perfectament amb el sentit cristià. — Vigoria de la santedat. (Octubre 1923, pp. 241-256.)

L'Angèlic parla el verb científic universal de la Iglèsia. — Organització i esclat del «tolle Thomam et dissipabo Ecclesiam Dei». — Tres afirmacions capdals: a) Sant Tomàs és un geni i un símbol. b) L'Angèlic és la mateixa pensada insuperablement. c) Simbolitza la vasta concepció de les Escoles. — L'esclat antitomístic es resumeix: a) Idearis i tendències divergents dins les escoles. b) Idearis i tendències antiescolàstiques. c) Idearis i tendències anticristianes. — Posició cristianament platònica del Seràfic Doctor. — Sols l'assimilació de la veritat és perenne. — Fites anti-tomistes: a) Subversió gradual però profunda i persistent de la veritable eclesiologia. — El Renaixement i el Protestantisme. — Acció i reacció mutues i immanents de la Iglèsia i Sant Tomàs. — L'Angèlic és la reverberació de la Iglèsia Catòlica, apostòlica i romana. (Desembre 1923, pp. 401-418 i fasc. següents.)

L'imperialisme doctrinal de Sant Tomàs dins l'imperialisme conjunt de la Roma cristiana. — Factors religiosos, filosòfics i socials coordinadors en la Iglèsia. — L'imperialisme tomístic és convergent i complementari del de la Iglèsia. — Característiques de l'adoctrinament angèlic. — El seu Imperialisme com el de la Iglèsia és imperialisme de llum i veritat. — La doctrina tomista culmina en les cèlebres XXIV proposicions.

Sentit íntim de les XXIV proposicions. — La terminologia. — La clau de la llur comprensió és el significat d'*acte* i *potència*. — Equivalència metafísica en *ésser* i *essència*. — Visió genial de la real distinció de l'*essència* i *existència*. — Equivalència cosmològica en *matèria* i *forma*. — *Substància* i *accidents*. — La metafísica tomista és una admirable histologia dels éssers. — Classificació dels tres factors filosòfics: «Déu, naturalesa, esperit». — Sant Tomàs (paraules de Lleó XIII) tracta agudament i sòlidament alhora tots els extrems de la filosofia. — Línies fonamentals del sistema filosòfic de Sant Tomàs. — El sentit viu de la ciència dona el triomf perdurable a l'ensenyament tomista. — Enllaç sant i humaníssim de la fe i les doctrines dels Doctors Angèlic i Seràfic.

L'actitud d'Aristótil respecte d'Anaxàgores en el primer dels llibres físics (fasc. d'octubre de 1923), per Pere M. Bordoy Torrents. Es una comunicació llegida per aquest senyor a la Societat Catalana de Filosofia en sessió de set de juliol d'enguany. Esgrana els següents títols: I. — *Introducció: com procedeix Aristótil amb les opinions contràries*. — II: *L'actitud d'Aristótil respecte d'Anaxàgores, opinions de varis glosadors*. — III: *L'opinió d'Albert el Magne i de Sant Tomàs*. — IV: *Observacions preliminars a l'estudi del problema*. — V: *El mètode d'Aristótil*. — VI: *La hipòtesi d'Albert de Saxa*. — VII: *La nostra hipòtesi*.

Els mètodes de la ciència per Fra Rafael de Mataró, O. Min. Cap. (fasc. de novembre 1923). Assaig sobre la síntesi i l'anàlisi, cristal·litzacions de l'idealisme i del realisme. Els moderns filòsofs s'entusiasmaren una mica massa amb la qüestió dels mètodes donant-los una transcendència pertorbadora per l'elaboració de la ciència. La qüestió s'enfoca en front dels Laboratoris llatins i preferentment els catalans: llambregada de paisatge sobre les trajectòries positivistes. Crisi del positivisme tant o més profunda que l'idealista. Cal el recte ús — assenyalat per la metafísica escolàstica — de la qüestió metodològica per orientar la ciència d'ara.

LO MISSATGER DEL SAGRAT COR DE JESÚS. — *Sant Tomàs i les Universitats espanyoles* (fascicle de març), bellíssim estudi escrit pel Dr. Miquel Vilatimó, professor a la Universitat Pontifícia de Tarragona. L'autor hi esgrana d'una manera viva i justa l'actual renaixement del tomisme donant una sensació ben ponderada del que aquest representa ja avui entre les disciplines humanes.

L'ànima llei (fascicle de juny) per J. Tusquets i Terrats. Hom hi substitueix els termes *acte* i *potència* per *lleï* i *llegislat* definint l'ànima com a lleï del cos i les altres realitats psicològiques en funció d'aquesta terminologia.

La Terminologia (fascicle de juliol) pel mateix autor. Simple constatació de les deficiències del llenguatge filosòfic en tant que és humà; aplicació d'aquesta veritat als termes predicats de Déu.

L'Apologètica d'avui (fascicle de novembre) pel mateix autor. Hom reconta els problemes preliminars a l'apologètica per l'agnosticisme kantian i indica la solució tomista.

QUADERNS D'ESTUDI: fascicle de gener-març; *El concepte de Filosofia en la cultura catalana actual*, per Pere Mr. Bordoy-Torrents (vide *Conferències* d'aquest ANUARI). — *La Filosofia de Giovanni Gentile* per J. M.ª Capdevila. Interessantíssim estudi continuat encara en el fascicle següent (n.º 53) en què l'autor hi exposa amb molta claredat les doctrines del pensador italià comparant-les amb les de l'Escolàstica.

En aquest mateix fascicle de gener-març apareixen també un sermó inèdit de Sant Vicens Ferrer sobre Sant Tomàs (pp. 62-69) i el programa dels cursos de l'Institut Superior de Filosofia a la Universitat de Lovaina.

En el fascicle següent (n.º 55, pp. 179-192) hom reproduceix l'estudi *Els arguments d'Einstein* de Francesc Vial publicat a la *Revue des Sciences Philosophiques et Théologiques*, i en el fascicle 56 (pp. 284-287) el programa del Curs d'Estiu de la Universitat de Friburg (Suïssa).

LA VEU DE CATALUNYA. — Tant per llur brevetat com per llur interès transportem aquí dues glosses publicades enguany per Josep M.ª Junoy en l'esmentat diari sobre la personalitat de Sant Tomàs:

«*La supressió de la festa de S. Tomàs*. — Les tres eminents qualitats de l'Àngel de l'Escola, com a gran estudiant, com a savi preclar i com a sant gloriosíssim, han estat certament tingudes en ben poca cosa per l'actual ministre d'Instrucció pública.

»Suprimint la festa oficial de sant Tomàs — festa universitària intel·ligent i exemplar entre totes — s'ha recercat, sens dubte, un efectisme polític.

»Trist efectisme, en veritat!

»Hom ha cregut, tal volta, que això feia més avançat; hom ha cregut que això feia més modern...

»Lamentables, absurdes preocupacions!

»El Sr. Salvatella restaria, potser, un xic estranyat si li diguessim que l'obra de sant Tomàs — a part del seu valor intrínsec i confessional de catòlica transcendència — així com l'obra de l'Escolàstica en general, constitueixen avui, precisament, el darrer mot, l'última hora, el «dernier cri» filosòfic dels més reputats centres intel·lectuals del món.

«La recent disposició ministerial resulta, doncs — (oh! justa ironia!) — una disposició reaccionària» (n.º de 16 de gener de 1923).

«*El poeta i el sant actualíssims*. — «Vivim en plena restauració de la filosofia perenne», ens escriu un benivolgut i docte amic, referint-se a l'actual renaixença de l'Escolàstica en general, i, en particular, a l'Escolàstica, diriem divinitzada de Sant Tomàs d'Aquino.

«A l'Àngel de l'Escola li esdevé — excuseu la profana comparança — ço que a Homer: és sempre actual, actualíssim.

«Bé és cert que en determinades èpoques, l'esperit humà, com empès per una fatalitat — necessària, en part si volem, només sigui com a valor generatriu de reacció o de contrast — ha arreuconat Homer al guarda-roba de les comparses pretèrites o ha circumscrit Sant Tomàs en els límits exclusius de l'especialitat sacerdotal. Han estat, però, eclipsis transitoris. La suprema bellesa, la suprema veritat han brillat sempre de nou, amb una major glòria i amb una major transcendència.»

«Homer ha estat, doncs, i serà sempre, poeta actualíssim.

«Sant Tomàs ha estat i serà sempre, filòsof actualíssim.

«Actualíssims en el sentit bàsic — això és — perennal del mot». (7 de març de 1923).

LA HORMIGA DE ORO (n.º 28, 14 juliol 1923) dedicat parcialment a commemorar el VI Centenari de la canonització de Sant Tomàs enclou entre altres un bell article del Rnt. Prof. J. Masdexart sobre el Centenari i interessantíssimes reproduccions com ara el Sant Tomàs de fra Angèlic existent al claustre de Sant Marc de Florència, dos gravats antics representant Joan XXII i Sant Pius V, el castell dels Papes a Avinyó; el Sant Tomàs del Traini; el mausoleu de Sant Tomàs a l'església dels Dominics de Tolosa aterrat durant la revolució francesa; el *Triomf de Sant Tomàs* existent a la capella dels espanyols de Florència, i l'església de Sant Serní o Sant Sadurní de Tolosa on és servat el cos del Doctor Angèlic.

EL CORREO CATALAN (n.º de 18 d'agost de 1923), número extraordinari dedicat a commemorar el susdit Centenari. Conté un retrat de Pius XI, el Sant Tomàs pintat per Francesc Jacobi en 1270 (*manu coeva*) i els següents treballs: Enciclica del susdit Papa sobre el Centenari; *Santo Tomás y el progreso* pel P. Lesmes Alcalde, O. P.; *Un águila y un ángel en el Sol* pel P. Calassanç Rabaza, Sch. P.; i *Santo Tomás de Aquino, ideal de la ciencia cristiana* per Martinià Martínez.

VIDA CRISTIANA (fasc. 78): *Glorificació tomista*, breu però sucós estudi sobre l'actual restauració del tomisme i la canonització de Sant Tomàs.

LLIBRES

J. RUYRA: *L'educació de la inventiva*. — *Extret de Miscel·lànea Prat de la Riba*. — Institut d'Estudis Catalans, 1923.

El seu autor divideix els intel·lectuals en artistes i homes de ciència, els caracteritza respectivament i, després, els subdivideix en inventors i tècnics, comprenent dintre cada un d'aquests últims ordres homes dels dos primers. Evidencia la pree-

minència dels inventors, ja l'elogi de la originalitat i diu que sols és nostre allò que sigui original i en el grau en què en sigui. Diu que una de les principals fonts d'inventiva, segons testimoni d'artistes i savis, és la inspiració.

Es pregunta què és i si és possible educarla. Exposa l'hipòtesi de Mr. Poincaré. L'autor entén, com el cèlebre matemàtic francès, que les activitats inconscients que preparen la inspiració pertanyen al jo subliminal. Creu que no són espirituals, ja que l'esperit, substància subsistent quan actua i quan no actua, és sempre conscient en la seva activitat. Diu que la imatgeria subliminal és una màquina auxiliar de la memòria, però que no és pas la veritable memòria, facultat espiritual que es manifesta per una retentivitat conscient. Està conforme amb Mr. Poincaré a considerar antecedent necessari de la inspiració un problema prèviament plantejat i que l'esforç conscient no ha pogut resoldre. Entén que aquest planteig és el propulsoir inicial del treball inconscient de la inspiració. En els motius que porten a la consciència els resultats d'aquest treball subliminal, l'autor discrepa de Mr. Poincaré. Aquest creu que el motiu radica en la bellesa de la combinació subliminal. En Ruyra creu que el motiu és el plaer resultant de la conclusió d'un treball i que la combinació subliminal que es manifesta a la consciència no és més ni menys bella que altres que resten ocultes, però que és congruent al problema, ben o mal plantejat, que inicialment l'ha promoguda. D'aquestes idees dedueix que l'instrument fisiològic de l'inspiració no sols pot perfeccionar-se amb recursos higiènics, sinó també amb estímuls intel·lectuals que l'obliguin a l'activitat i a l'adquisició d'imatges. El virtuós (l'esperit) que maneja dit instrument és, doncs, susceptible d'educació en aquest maneig. En Ruyra senyala les normes que considera més eficaces a tal fi, tant per als artistes com per als homes de ciència, però principalment per als primers. Indica vicis a evitar i cita observacions pròpies, referint-les, per via d'exemple, a diversos pasatges de la seva producció literària. Finalment s'ocupa d'un altre procediment també molt propi de la inventiva: el de la inducció fundada en intuïcions projectades a partir d'imatges conjuntes. Explica aquestes imatges i fa veure com s'en serveixen els literats, arquitectes, músics, pintors i homes de ciència. Entén que aquest procediment és el gran ordenador de la obra artística, el que dona l'unitat d'estil, les harmonies de gamma i de to, la comprensió dels caràcters humans en la realitat i la composició dels artístics.

JOAQUIM XIRAU PALAU. — *Rousseau y las ideas políticas modernas* «Editorial Reus. Madrid.

No és, en el sentit estricte de la paraula, un treball històric; no és el propòsit de l'autor fer una nova exposició sistemàtica de les doctrines polítiques de Rousseau. Fa més aviat de cercar el *sentit*, la *significació* de la filosofia jurídica roussoniana en el desenrotllament de la ideologia política moderna; és a dir, en la que neix i evoluciona des del Renaixement fins a les darreries de la passada centúria. Amb això es comprendrà perfectament que si aquest treball no és una monografia històrica és, encara molt menys, una crítica doctrinal de Rousseau. Es cerca senzillament el sentit històric de l'obra del pensador ginebrí. Per a trobar-lo es fa una ràpida exposició de l'esperit renaixentista base de tota ideologia posterior, considerant Rousseau així com el resultat del moviment dialèctic que sortint del renaixement té el seu primer representant en Hobbes. Es tracta de demostrar que les doctrines de Rousseau representen el terme de la meditació ètica i jurídica iniciada pel

Renaixement i la iniciació «en general vaga i confusa, en ocasions estricta, sovint seductora, d'una nova modalitat en el plantejament i solució dels problemes». La meditació roussoniana para en Kant. Kant recull les seves indicacions, intuïcions rectores d'una obra apassionada i fluctuant, posant-les en la forma rigurosa i sistemàtica d'una construcció filosòfica.

El Renaixement, cert, posa les premises per a una concepció subjectivista del món. En una o altra forma, els sistemes filosòfics post-renaixentistes paren en un idealisme subjectiu, empíric i relativista en la corrent anglesa de pensament, metafísic i dogmàtic en la meditació filosòfica continental. En l'ordre de la cultura pràctica — moral, dret — es reflexen amb perfecta claredat ambdues tendències. El subjectivisme és, en l'ordre dels fets, o l'anarquia o el seu equivalent la monarquia absoluta. Rousseau aspira a superarles. I aquesta aspiració és, precisament, la que recull, desenrotlla i sistematitza Kant. Així l'obra de Rousseau és considerada en una de les seves facetes cabdals, com el punt de partida de la corrent idealista que comença d'una manera formal en Kant i persisteix en les darreres escoles neokantianes. Cal no oblidar que Stammler — el més il·lustre d'aquests — considera Rousseau com un vertader precursor.

L'obra és descompartida en dos capítols fonamentals: I. — La ideologia ambient. II. — La crítica roussoniana. Acaba amb unes breus acotacions crítiques antipositivistes i amb un apèndix en el qual són proposades algunes hipòtesis sobre influències concretes de Rousseau en la doctrina Kantiana.

JOAQUIM XIRAU PALAU. — *Leibniz. Las condiciones de la verdad eterna*. Barcelona.

Es la seva tesi doctoral de Filosofia. El tema és concret, precís i amb tota consciència limitat. Les seves repercussions en tota la Filosofia són gairebé infinites. El mateix autor en un curt pròleg fa de determinar-ne l'objecte i el propòsit: Actualment és clara la distinció entre aquests tres camps d'investigació filosòfica: Lògica Pura, Teoria del Coneixement, Psicologia. El problema psicològic és un problema real, de fet, d'experiència per tant; l'estudi del mecanisme total de la psiqui encloent naturalment, com una part, el mecanisme del pensar. El problema lògic és un problema ideal, de dret; és el problema de les condicions ideals de la veritat, l'estudi de la veritat en si, abstracte de tot contingut concret. Tenim doncs, d'una part, la veritat ideal, amb les seves condicions eternes, universals i necessàries; d'altra part un mecanisme psicològic, entre altres coses, pensant. La teoria del coneixement és mescla dels dos; tracta d'averiguar com i fins a quin punt un mecanisme psicològic pensant, una ment concreta, individual arriba al coneixement de la veritat. Suposa per tant resolt els dos problemes anteriors, el lògic pur i el psicològic. A la psicologia no li interessa que el coneixement emmeni a la veritat o a l'error. A la lògica no l'importa que la veritat sigui o no coneguda. El coneixement — psicologia — de la veritat — lògica pura — el seu valor, límits, possibilitat o impossibilitat, és pròpiament el problema teòric del coneixement».

«Això apareix avui — continua dient — definit amb perfecta claredat. En l'època en què escrigué Leibniz no... Això, com a treball previ, prescindint de tot intent de reconstrucció del sentit sistemàtic, sense tractar d'averiguar, de moment, el propòsit i la concepció total leibnizianes podem en cada un d'aquests ordres, considerar l'aportació de Leibniz al desenrotllament de la ciència filosòfica. Deixarem a part la seva enorme contribució al progrés de les idees psicològiques; procurarem en

la mida del possible prescindir també del problema teòric del coneixement; farem de desarticular del seu sistema quelcom — naturalment, una mínima part — de lo molt que Leibniz ha treballat en la investigació lògica pura. Estudiarem en Leibniz aquesta qüestió: Quines son les condicions universals i necessàries, eternes de la veritat en general? En altres termes què és ésser quelcom veritat?» — J. M.

J. CARRERAS ARTAU. — *Doctrinas de Francisco Suárez acerca del Derecho de gentes y sus relaciones con el Derecho Natural*. — Girona, tipografia Carreras.

Aquesta monografia premiada en el Certamen Escolar Suarezià organitzat per la Junta del III Centenari de la mort de Suárez és una de les contribucions més belles i sobre tot més precises i clares que s'han publicat sobre el pensament d'aquell cèlebre escriptor. L'autor descomparteix la seva tasca en tres parts en què analitza respectivament la *teoria general del Dret de gentes*, les *doctrines sobre institucions del Dret de gentes* i *valor de les doctrines de Suárez sobre el Dret de gentes*. — V. L.

J. CARRERAS ARTAU. — *Ensayo sobre el voluntarismo de J. Duns Scot*, tesis para el Doctorado de Filosofía. — Girona, 1923.

Llegint aquest opuscle un hom resta colpit de debò en veure l'alta escomesa científica del seu jove autor i sobre tot la seva tendència constant en avançar vers problemes no pas planers tant des del punt de mira filosòfic com sota l'aspecte de la crítica textual.

La filosofia de Duns Escot es troba avui en un estat relativament crític no tan sols per la ben vistable ascensió i preponderància talment extraordinàries de Sant Tomàs i encara pels atacs que la doctrina escotista ha sofert per part d'escriptors tan il·lustres com Gilson, Barbedette, Klimke, etc., que han confirmat plenament les apreciacions antany escatides del Card. Gonzàlez, sinó també per l'estat en què hom ha posat mantes obres que fins suara havien estat considerades com a integrants del *corpus* filosòfic d'Escot, sota el punt de mira de la crítica textual.

L'autor l'ha seguida amb tota cura limitant l'abast del seu estudi a un aspecte fonamental i indiscutible de la filosofia escotista que ha desenrotllat en sí mateix i en relació a la propedèutica i a l'ambient del Doctor Subtil, treballant-lo amb tant de delit que arriba a fer consideracions de força vàlua sobre l'autenticitat de l'opuscle *De rerum principio*, retretes suara per la *Revue des Sciences Philosophiques et Théologiques* de París (XIIIe any, n.º 2, pàg. 175).

J. TUSQUETS I TERRATS. — *La missió històrica del tomisme*. — Foment de Pietat Catalana, 1923.

En aquest opuscle remarca l'autor l'autoritat i la virtualitat apologètiques del tomisme insistint que només aquesta apologètica pot convèncer els intel·lectuals.

ISIDRE GOMÀ. — *Santo Tomás de Aquino*, Casulleras, Barcelona.

La renaixença tomista arriba actualment a son punt d'eclosió. Tothom en parla, tothom en demana noves. Per tal de satisfer aquesta necessitat arreu s'escruiuen petits volums que vulgaritzen les dades, que posseïm sobre la personalitat, l'època i les doctrines de l'Aquinenc. Recordem els llibres del P. Pègues i de Gilson, a França; el d'Olgiate, a Itàlia; el de Simon, a Bèlgica; el de Grabmann, a Alemanya... A Espanya mancava una obra així. I el Dr. Gomà, preterint altres tas-

ques més glorioses, ha fet el sacrifici d'escriure-la. Ha reeixit plenament, no solament perquè ha tingut en compte les més recents descobertes sobre l'Angèlic, sinó perquè el magnífic coneixement de l'obra tomista, una finor d'anàlisi psicològica i un bell encert en l'ordenació, li donen caients d'originalitat. El tomisme del Doctor Gomà dista molt del francès i de l'italià. No admet tantes concessions. Si vol atraure els savis no els diu que Sant Tomàs avui pensaria com ells, sinó que els mostra el tresor misteriós de la física filosòfica. Si vol convèncer els clergues, no els sedueix amb l'oripell de la modernitat, sinó que dibuixa la formidable figura sacerdotal del gran Teòleg. I si atreu els intel·lectuals i els artistes no és amb metàfores claudicadores, sinó amb rigidesa àtica de doctrina. Per aquesta solidesa l'obra del Dr. Gomà mereix arribar a tots els ambients estudiosos, i per sa bella forma penso que hi arribarà. — JOAN TUSQUETS I TERRATS.

P. F. MARÍN-SOLA. — *La Evolución homogénea del dogma católico* (Biblioteca de tomistas españoles, vol. I). València, 1923.

En premsa ja el present Anuari, acabem de rebre aquesta obra del P. Marín Solà, Professor de *Summa Theologica* a la Universitat de Friburg (Suïssa). Monumental pel seu volum material (600 pàgines) i per la finor extraordinària i la plenitud científica amb què estudia un veritable eixam de problemes ben transcendents tractats fins ara amb relativa descurança, farem d'analitzar-la amb tota cura en el pròxim volum, limitant-nos, per ara, a transcriure aquí el seu índex sintètic:

INTRODUCCIÓN. — *Capítulo primero*: Las diversas especies y grados de evolución.

— Sección primera: La evolución en general. — Sección segunda: Los tres grados de evolución doctrinal. — Sección tercera: La evolución de los diversos géneros de ciencias. — Sección cuarta: La evolución mediante raciocinio de la esencia a las propiedades. — Sección quinta: La evolución mediante raciocinio de la causa a los efectos.

Capítulo segundo: La evolución del dogma y la virtualidad implícita del dato revelado.

— Sección primera: El punto de partida de la evolución dogmática. — Sección segunda: Origen Histórico de la confusión moderna sobre la verdadera virtualidad revelada. — Sección tercera: Clasificación de las diversas teorías católicas sobre esta materia. — Sección cuarta: La virtualidad físico-conexiva no es verdadera virtualidad revelada ni teológica. — Sección quinta: La verdadera virtualidad revelada y teológica es la virtualidad implícita o metafísico inclusiva. — Sección sexta: La virtualidad metafísico-inclusiva es realmente homogénea con el dato revelado. — Sección séptima: Dos concepciones opuestas sobre la virtualidad revelada o sagrada teología.

Capítulo tercero: La evolución del dogma y la autoridad de la Iglesia. — Sección

primera: La virtualidad revelada antes de la definición de la Iglesia. — Sección segunda: La virtualidad revelada después de la definición de la Iglesia. — Sección tercera: El lugar orgánico de la autoridad de la Iglesia en nuestra fe divina. — Sección cuarta: Si la Iglesia convierte la revelación mediata o virtual en inmediata. — Sección quinta: La autoridad de la Iglesia comparada con la de Dios y la de los Apóstoles. — Sección sexta: Dos funciones de la autoridad de la Iglesia respecto el depósito revelado. — Sección séptima: Si la evolución dogmática después de los apóstoles es subjetiva u objetiva. — Sección octava: Si las definiciones de la Iglesia completan o perfeccionan el depósito.

Capítulo cuarto: Las diferentes vías de la evolución del dogma. — Sección primera: La evolución dogmática por vía especulativa. — Sección segunda: Ejemplos históricos de evolución dogmática por vía especulativa. — Sección tercera: Más ejemplos de lo mismo. — Sección cuarta: Si cabe evolución dogmática por vía de asimilación. — Sección quinta: La evolución dogmática por vía efectiva o experimental. — Sección sexta: Las analogías o imágenes de la evolución dogmática.

Capítulo quinto: La extensión de la evolución dogmática y refutación de la llamada fe eclesiástica. — Sección primera: Origen y sentido de la moderna fe eclesiástica. — Sección segunda: La fe eclesiástica y las conclusiones teológicas. — Sección tercera: La fe eclesiástica y los hechos dogmáticos. — Sección cuarta: La fe eclesiástica y la canonización de los Santos.

Capítulo sexto: Solución de las objeciones contra la evolución del dogma. — Sección primera: Objeciones contra la evolución dogmática en general. — Sección segunda: Más objeciones contra lo mismo. — Sección tercera: Objeciones contra la identificación de la extensión de la evolución del dogma con la extensión de la infalibilidad. — Sección cuarta: Objeciones contra una de las pruebas principales de la evolución del dogma.

Capítulo séptimo: La evolución del dogma y la opinión tradicional. — Sección primera: La opinión de los Santos Padres. — Sección segunda: La opinión de Santo Tomás. — Sección tercera: Desde Santo Tomás a Molina. — Sección cuarta: Desde Molina a nuestros días. — Sección quinta: La mente de Melchor Cano. — Sección sexta: Respuesta a un estudio histórico. — Sección séptima: Examen de una obra novísima. — Epílogo. — Índice de Autores. — Índice Analítico de Materias.